

Obchod s textilem a zemědělskými produkty

Mezinárodní obchodní režim, jaro 2020

Minulá hodina

- Právní a institucionální struktura WTO
- Upřesnění režimu pro obchod s **průmyslovým zbožím**
- - vysoká míra liberalizace na straně vyspělých zemí, které se v této oblasti dlouhodobě cítí silné

Textil a zemědělství

- Dvě oblasti obchodu se zbožím, ve kterých mají dlouhodobě komparativní výhody rozvojové země
- > Neochota vyspělých zemí podřídít tyto produkty režimu GATT
- > Subvence, kvóty, relativně vysoká cla

Textil

- Na pracovní sílu náročné
- Často první druh průmyslu (Průmyslová revoluce v Británii....)
- Původně zařazeno do GATT, ale strach USA z asijských zemí s levnou pracovní silou
- Vstup Japonska do GATT 1955 – „dobrovolné“ omezení vývozu do USA

Textil

- **Příprava na Kennedyho kolo** – Kennedyho administrativa potřebovala prosadit zákon, který by jí dal mandát k jednání = Trade Expansion Act 1962
- Odpor zájmových skupin (podnikatelé a odbory v textilním průmyslu)
- > Kennedyho administrativa jako ústupek protlačila **Short-Term Arrangement on Cotton Textiles (1961)**, který rychle nahradil **Long-Term Arrangement regarding International Trade in Cotton Textiles (LTA; 1962)**

Textil

- Příprava na Kennedyho kolo – Kennedyho administrativa potřebovala prosadit zákon, který by jí dal mandát k jednání = Trade Expansion Act 1962
- Odpor zájmových skupin (podnikatelé a odbory v textilním průmyslu)
- > Kennedyho administrativa jako ústupek protlačila Short-Term Arrangement on **Cotton** Textiles (1961), který rychle nahradil Long-Term Arrangement regarding International Trade in **Cotton** Textiles (LTA; 1962)
- **Pouze textil vyráběný z bavlny!**

Long Term Arrangement (LTA)

- > **Sít' bilaterálních kvót a dobrovolných omezení exportů**
- **Diskriminační, porušení zákazu kvantitativních omezení**
- > **Proti pravidlům GATT!**

- V původním Short-Term Arrangement byly mezi jednotlivými státy domluveny **limity exportu** (např. UK a Indie)
- LTA stanovil, že export bavlněného textilu může oproti těmto kvótám růst maximálně **o 5 ročně**

MFA

- Tokijské kolo – LTA nahrazeny **Multifibre Arrangements (MFA; 1974)**, který byl pravidelně obnovován
- Opět tlak domácí lobby v souvislosti se schvalováním zákona – Trade Act of 1974
- **Také síť bilaterálních kvót a VERs**

MFA

- Protekce se rozšířila z bavlněného textilu **i na oblečení z jiných materiálů**
- Růst exportu maximálně **6 % ročně**
- 80's – do MFA zapojeno 45 zemí, zároveň textil tvořil 45 % exportu rozvojových zemí do zemí OECD
- = **MFA byly základem režimu obchodu Sever-Jih!**

LTA a MFA

- Dopad – zpomalilo to pokles zaměstnanosti, špatné pro spotřebitele
- Řešilo to jenom kvantitu - exportéři částečně kompenzovaní vyšší cenou, motivováni k vyšší kvalitě
- Špatné pro Čínu, Hongkong a další nejvíce konkurenceschopné země
- „Kvóty přeskakující FDI“ – přesun do zemí, které nebyly do MFA zapojeny
- **Některé země nebyly zapojeny a přesunula se tam produkce – Bangladéš!**

Uruguayské kolo

- USA a ES souhlasily s **postupným zrušením MFA** výměnou za uzavření TRIPS
- > **Agreement on Textiles and Clothing**

Agreement on Textiles and Clothing

- = Jednorázová dohoda o zrušení Multi-Fibre Arrangement a vrácení textilu do režimu GATT
- **Není tu tvořen speciální režim, naopak je rušen!**
- **Postupné navyšování a rušení kvót do roku 2005**
- Vyspělé státy – pomalá implementace, nejcitlivější kategorie zboží ponechány až do poslední vlny liberalizace
- Vůči Číně protekce zůstávala

Agreement on Textiles and Clothing

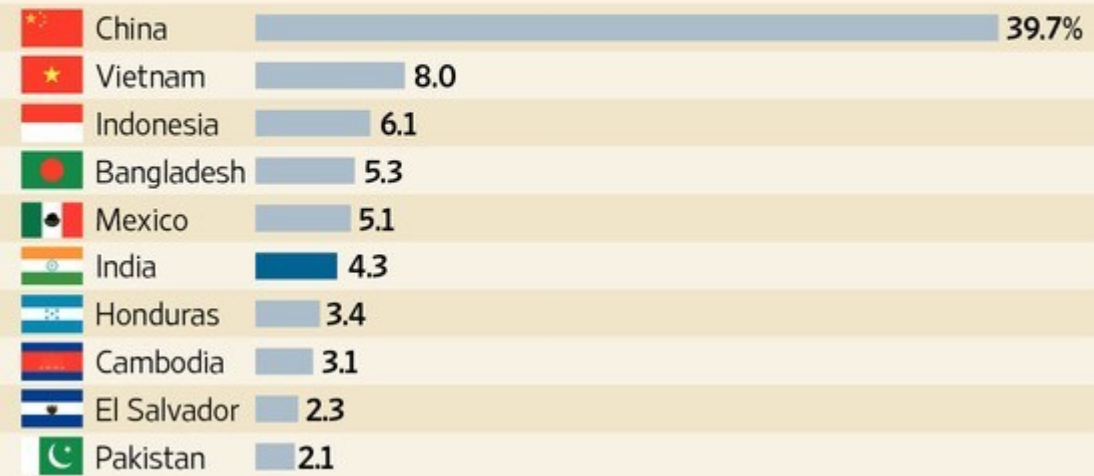
- Zrušení kvót 2005 > **obrovský boom importu!**
- Americké importy textilu z Číny vzrostly za rok o **270 %!**
- Čínský protokol o vstupu do WTO (2001) –dovoloval diskriminaci 😊 a arbitrární zvyšování cel až do roku **2013**
- Čína raději souhlasila s dočasným obnovením kvót na textil, GATT režim až 2013

Výsledky ATC

- Úspěšné zahrnutí textilu a oblečení pod režim GATT 1994
- Protekcionismus se přechodně koncentroval na Čínu – **dobré pro ostatní rozvojové země**
- Vyspělé státy mají pořád relativně vysoká cla, ale **kvantitativní omezení byly odstraněny**

In Fashion

Top apparel exporters to the U.S. in 2010

Source: Commerce Department

Zemědělství – vyspělé země

- Okolo 1-2 % HDP!, cca 4 % zaměstnanců
- Silná, organizovaná zájmová skupina; jídlo tvoří malou část výdajů domácností > **problém kolektivní akce**

Problém kolektivní akce

- Pro spotřebitele vyšší cena mouky/cukru/cibule atd. znamená zlomek výdajů
- Pro producenta je vyšší cena klíčová
- > Malé množství producentů vytvoří lobby, **spotřebitelé se nikdy nezorganizují**, protože je to nezajímá

Zemědělství – vyspělé země

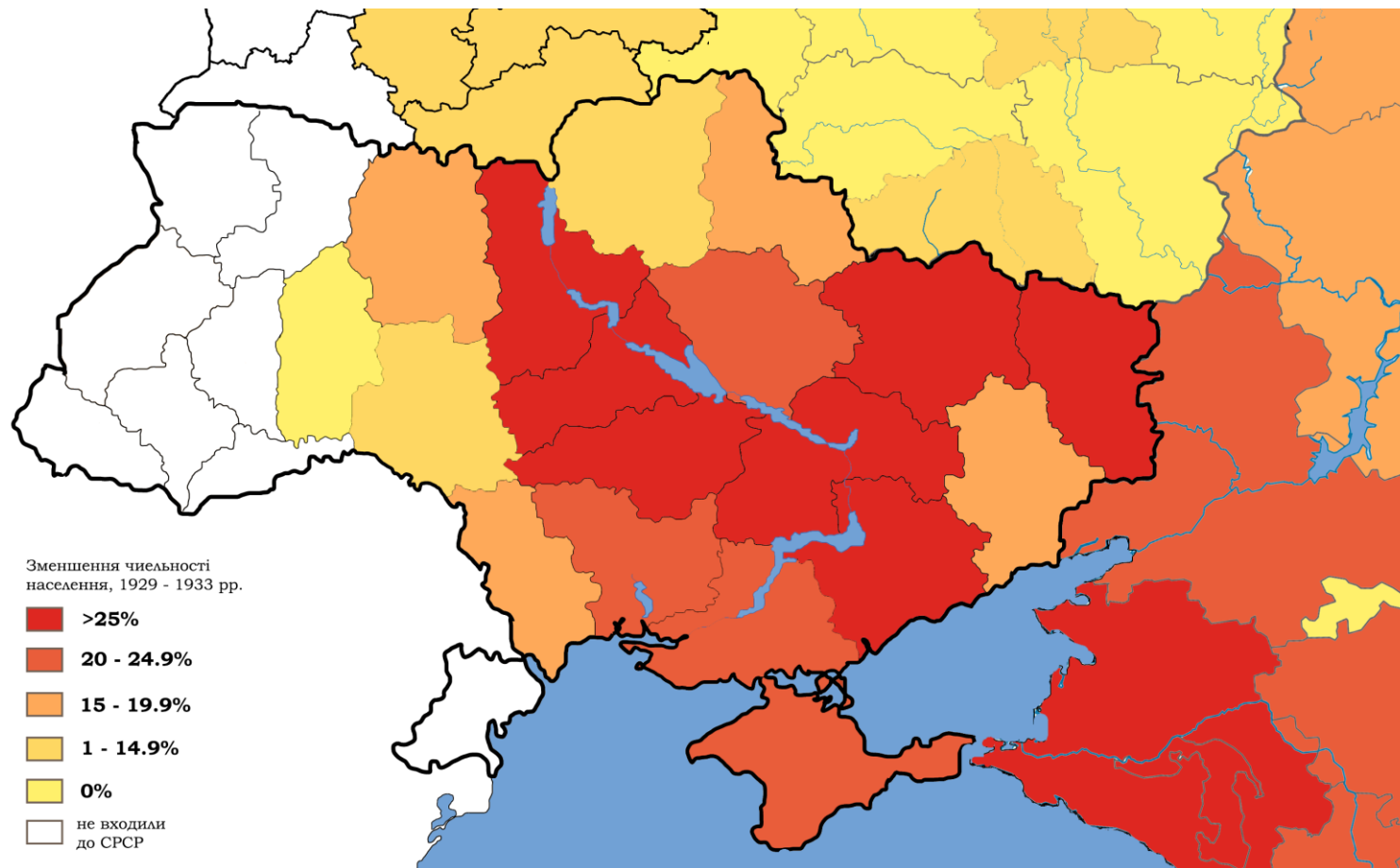
- **Tradiční a sentimentální motivy protekcionismu** (soběstačnost, potravinová bezpečnost, zachování tradičního způsobu života....)
- Dovážet jídlo je často intuitivně považováno za nemorální
- x textil – tam bylo hodně ohrožených pracovních míst, ale emocionální vazbu na to nemáme

- Problém kolektivní akce + vnímaná zvláštní hodnota zemědělství > **silná státní podpora** (subvence, cla, kvóty)

Zemědělství – rozvojové země

- **Zájmovou skupinou jsou města a průmysl!**
- Velký poměr výdajů domácností na jídlo > tlak na levné importy jídla
- Daně na zemědělství, výkup státem pod cenou > podpora průmyslu a urbanizace (LATAM po WWII, SSSR za Stalina)

Zemědělství – rozvojové země

- **Zájmovou skupinou jsou města a průmysl!** > cla na průmyslové zboží
- Velký poměr výdajů domácností na jídlo > tlak na levné importy!
- Daně na zemědělství, výkup státem pod cenou > podpora průmyslu a urbanizace (LATAM po WWII, SSSR za Stalina)
- **Směnné relace, klesající úspory z rozsahu – lepší produkovat méně**
- **Okolo roku 1990 obrat**, dnes je zemědělství daněno především v nejchudších státech světa (Afrika)

Zemědělství – GATT 1947

- Historicky – nárůst protekcionismu od konce 19. století (strach Evropy z USA a Ruska)
- **GATT 1947 – zahrnuto**, ovšem na nátlak amerických farmářů mírnější režim
- **Povoleno používat kvóty, pokud země zároveň provede opatření ke snížení produkce** (dnes už toto neplatí)
- Byly povoleny **exportní subvence** (toto už také neplatí)
- USA si přesto v roce 1955 pro zemědělství vyjednaly **celkovou výjimku**, EHS je následovalo hned při vzniku 1957 > **CAP**

Zemědělství – GATT 1947

- **USA v reakci na CAP změnily názor**, od 60. let paradoxně prosazovaly opětovné zahrnutí zemědělství do režimu GATT
- x EU chtěla řízený obchod
- V EU i USA postupný nárůst podpory, vrchol v 80. letech - obrovské výdaje, oba bloky se staly **čistými vývozci** u zboží, kde nemají komparativní výhodu
- **CAP – tehdy 70 % výdajů ES, dnes necelých 40 %**

Případová studie – původní CAP

Případová studie – původní CAP

- Garantovaná cena – při poklesu za tuto cenu EU produkty vykoupila > „hory másla, jezera vína“
- Prahová cena – vyšší než garantovaná, pod ní nebyly vpuštěny importy
- Kvazi-clo : prahová cena – nejnižší reprezentativní cena na světovém trhu > **zvýšení ceny importu na prahovou cenu**
- Exportní subvence: evropská cena – světová cena
- = prodám ve světě stejně jako v Evropě 😊

- > snaha, aby evropský farmář vůbec nepřišel do styku se světovým trhem 😊

Případová studie – cukr v EU

- **Výroba cukru z řepy je dvakrát dražší než z třtiny**
- Z řepy se to začalo vyrábět jako náhražka za Napoleonských válek
- 1970 – ES roční import 2,5 milionu tun, 2000 měla EU roční export 5 milionů tun (2. největší exportér po Brazílii)
- **Subvence** ve výši dvojnásobku světové ceny, garantovaná cena, **90 % clo**

Případová studie – cukr v EU

- **Kvóta** na maximální množství cukru prodané za rok – zbytek vývoz
- Zároveň importy z rozvojových zemí – garantovaný přístup na trh pro bývalé kolonie – **obratem se ztrátou vyváženo**
- = draze se clem dovezeme, potom to musíme levně vyvést za světovou cenu 😊
- Světová banka (**1986**) – jenom podpora **cukru a hovězího bere** rozvojovým zemím částku **v hodnotě poloviny rozvojové pomoci**
- 2017 částečná reforma, ale pořád silná podpora

Uruguayské kolo

- „Cairns group“ – USA, Austrálie, Brazílie a Argentina požadovaly liberalizaci
- > chtěli zrušení exportních dotací a tvorbu **nedistorzivních dotací** – nemají ovlivňovat produkci
- EU napřed odpor, potom na začátku 90. let **reforma CAP** (moc drahé + neoliberalismus) > **platby za nevyužitou půdu**
- Pro USA přijatelné > **Agreement on Agriculture**

Dohoda o zemědělství

- **1) Export – zákaz nových exportních subvencí**, stávající musí být nahlášeny, zastropovány a postupně sníženy o 36 %
  - > **dnes jsou zakázány u vyspělých zemí**
- **2) Přístup na trh – netarifní překážky a kvóty musí být převedeny na clo**, vyspělé země je potom sníží v průměru o 36 %
  - > **konec kvót!**
- - musí být **přijaty celní závazky pro všechny** zemědělské výrobky

Dohoda o zemědělství – přístup na trh

- Možnost snížit bezvýznamná cla, celní závazky si dát vysoko nad reálně aplikované překážky (EU) a pak dle potřeby zvyšovat
- > **často místo kvót prohibitivní cla** 😊
- Jednání – alespoň minimální prostor pro importy > **celní kvóty**
- = určité množství zboží vstoupí na trh s relativně nízkým clem, po naplnění kvóty clo stoupne na původní úroveň

Dohoda o zemědělství

- 3) **Vnitřní opatření** – různé formy podpory zemědělství - **zelená**, **jantarová (amber)** a **modrá** schránka
- **Zelená** – opatření, která nemají vliv na obchod (**transfery**) – **povoleno**
- **Jantarová** – subvence, minimální a garantované ceny - distorzivní
- > sečíst = **aggregate measure of support (AMS)**, snížit o **20 %**
- **Modrá** – ovlivňují obchod, ale motivují ke snížení produkce
  - - platby za nevyužití půdy v EU
  - - **povoleno** (jinak by EU nesouhlasila s Dohodou)
  - = Dohoda upevňuje vnitřní reformu CAP

Dohoda o zemědělství

- **Zdravotní aspekty** – odkazuje na Dohodu o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních 😊 - viz. příští hodina
- Výjimky pro rozvojové země – mírnější povinnosti snížení ochrany, u řady z nich žádná povinnost snížit AMS
- **Oproti ATC – je to stále živý instrument!** Zřizuje speciální režim, který dovoluje větší míru ochrany oproti GATT.

Dohoda o zemědělství - výsledky

- Celková ochrana ve vyspělých zemích zůstala vysoká
- **Pokrok v „decoupling“** – oddělení podpory od produkce a obchodu
- **> zemědělské dotace v EU bez ohledu na objem produkce, jen transfer bohatství, neovlivňuje podněty 😊**

Katarské kolo (2001 - ∞)

- **Velký tlak rozvojových zemí na liberalizaci zemědělství**
- Bavlina – „Cotton 4“ vs USA
- Řada koalic – G20 (většinou exportéři), G33 (rozvojové země dovážející jídlo)
- Nairobi 2015 – dohodnuta okamžitá eliminace exportních subvencí ve vyspělých zemích

Co dále?

- Odpor zájmových skupin ve vyspělých zemích, LDCs nemají co nabídnout na výměnu
- > použít WTO k upevnění národních reforem?
- > specifické dohody o komoditách?

- Děkuji za pozornost 😊